

1911 márc. 24

Radičević Lőrinc horvát—szlapon képviselő felszólalása és kérdése a horvát—szlapon képviselők nevében gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz a vasúti pragmatika törvény (1907: XLIX. tc. a vasúti rendtartásról) módosítása tárgyában az 1911. évi költségvetési vitában¹

Képv. Napló, 1910—15, VI. 211. 1.

T. Ház! (*Halljuk! Halljuk!*) Mikor mint a horvát—szlapon—dalmát országgyűlés által küldött képviselők a közös országgyűlésbe beléptünk, volt szerencsénk kinyilatkoztatni, hogy a vasúti pragmatika kérdése, amely most is az egész horvát közvéleményt uralja, a mi politikai álláspontunkat kell hogy irányítsa. Azon alkalommal azt is hangsúlyoztuk, hogy e kérdés mikénti elintézésétől fogjuk függővé tenni a közös kormány iránt való magatartásunkat.

Mielőtt tehát a költségvetési vitába belemennénk, okvetlenül ahhoz kell ragaszkodnunk, hogy e fontos kérdésre világos feleletet kapjunk.

Van szerencsém tehát a horvát képviselők nevében a t. kormányt teljes tisztelettel kérdezni: szándékozik-e egyáltalában a vasúti pragmatikai törvényt oly más törvényjavaslattal megmástani, mely a kiegyezési törvény által biztosított jogainkat fogja respektálni, és mikor fogja ezt a törvényjavaslatot a ház elé terjeszteni? (*Helyeslés a jobboldal hátsó padjain.*)

1911 márc 27

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök válasza a vita során elhangzott aznapi nemzetiségpolitikai nyilatkozatokra, különös tekintettel Radičević Lőrincnek a horvát—szlapon képviselők nevében hozzá intézett felszólalására az 1911. évi költségvetés általános vitájában

Képv. Napló, 1910—15, VI. 242—243. 1.

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök (Halljuk! Halljuk!): Az imént lefolyt általános vitára nem kívánok bővebben reflektálni, mert amennyire alkalmam volt azt követni, úgy vettem észre, hogy nem általános panaszokra, illetőleg nem a kormány általános politikájára vonatkozólag történtek felszólalások, hanem inkább az általános vitának tárgyát képezhető kérdéseket vitattak itt meg, amelyekre reflektálni és amelyeket inkább a részletes vita folyamán, mint az általános vita keretében bővebben lehet megvitatni. . .

Felszólalásának első oka az, hogy reflektálni kíván a nemzetiségi kérdés tárgyában elhangzott egyes nyilatkozatokra. Úgy véli, hogy több nemzetiségi területen, így a szlovákság körében „nyugtalanság. . . most sokkal kevésbé észlelhető, mint azelőtt. (*Szmrecsányi György: Félre van vezetve a miniszterelnök úr!*)” — A Tisza által említett „tyúkszemrehágás politikáját” lehetőleg eliminálni akarja, ha konkrét esetekről értesül. — Válaszolni kíván azonban már most arra a kérdésre, amit *Radičević Lőrinc* az ún. vasúti pragmatika tárgyában intézett a kormányhoz.

. . . Az 1907. évi XLIX. tc. szól a vasúti rendtartásról. 1907. augusztus 28-án e törvény alapján az akkori kereskedelmiügyi miniszter kibocsátotta a végrehajtási utasítást, de már három hónappal később, november 26-án felhívást intézett a magyar államvasutak igazgatóságához és a kebelbeli vasúti osztályhoz, hogy az észlelt tapasztalatok alapján tegyen jelentést és előterjesztést azokról a módosításokról, amelyek az életbeléptetett rendtartás alkalmával szükségesnek mutatkoztak. (*Halljuk! Halljuk!*) A vasúti igazgatóság azonban jelentését nem tudta megtenni, mert arra hivatkozott, hogy három hónapi tapasztalás nem elegendő, és időhalasztást kért, hogy azután tehesse meg kimerítő jelentését.

Bizonyos idő múltán újra felszólították az igazgatóságot, hogy a rendelkezésére álló tapasztalatok alapján kimerítő jelentésbe foglaljan adja elő azokat a módosításokat, melyeket szükség-

¹ A miniszterelnök 1911. márc. 27-i beszédében reflektált *Radičević* felszólalására és kilátásba helyezte az ügyben egy újabb, az előbbi módosító törvényjavaslat betervezését.

seknek tart. (*Halljuk! Halljuk!*) Ezután hosszabb idő telt el, de csak 1909 végén vagy 1910 elején jutott az igazgatóság abba a helyzetbe, hogy összefoglalhassa mindazokat a módosításokat, melyeket a szerzett tapasztalatok alapján szükségeseknek tart.

Ez a jelentés azonban csak a kérdés egy részére vonatkozott, úgyhogy a mostani kormány idejében újra utasították az államvasúti igazgatóságot, hogy az egész materiára vonatkozólag terjessze be jelentését.

Ezeket azért voltam bátor előadni, mert kitűnik ebből, hogy már rögtön a törvény megalkotása utáni időben is észleltetett annak hiányos volta s alkalmazhatóságának sok tekintetben való nehézsége. Éppen ezért hívta fel már az akkori kormány is az illetékes faktorokat, hogy a szükséges módosításokra nézve tegyék meg előterjesztéseiket.

Aktákból ugyan nem tudom, de tudom az akkori sajtóközleményekből, hogy a törvény sok tekintetben adott panaszra okot, hogy bizonyos tárgyalások folytak különösen a horvát képviselők és az akkori kormány tagjai között arra vonatkozólag, hogy a kérdésben milyen intézkedések tétessenek? Határozott vélemény nem alakult ugyan ki, legalább az aktákban nem találok ennek nyomát, de úgy látszik, hogy a kormány tagjai is meg voltak arról győződve, hogy bizonyos módosításokra lesz szükség, ami kitűnik abból is, hogy saját hatóságainál is provokálta az azokra vonatkozó jelentés előterjesztését.

Ezek és saját tapasztalataink alapján, de a már eddig beérkezett jelentések alapján is, arra határozta el magát a kormány, hogy miután a törvénynek és a rendeleteknek egyes intézkedései sok tekintetben alkalmatlanoknak bizonyultak, nyelvi tekintetben pedig kivihetetlennek mutatkoztak, újabb törvényjavaslatot szándékozik még az ősszel az országgyűlés elé terjeszteni, amelyben igyekszik a kormány gyakorlati tapasztalatoknak megfelelően a szükséges intézkedéseket megtenni. Nyelvi tekintetben pedig, ha másképpen nem lehetne — és itt közbevetőleg jegyzem meg, hogy ezt nem azért mondom, mert a t. képviselő úr az ügyet pártpolitikai szempontból volt szíves felhozni, hanem azért, mert a kormány nem pártpolitikai érdekből vizsgálja a kérdést, hanem csakis a törvény és a közérdek szempontjából van hivatva állást foglalni, (*Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.*)

Polónyi Dezső: Megalkudtak!

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: . . . a kérdést közmegegyezéssel megoldani, rendeleti úton óhajtja a kormány a magyar és a horvát nyelv használatát a szükséghez képest biztosítani. Ezen körvonalakban gondolja a kormány a jövő év folyamán ezen ügyet elintézni. (*Helyeslés jobbfelől.*) . . .

87

Iratok a gr. Batthyány Tivadar interpellációjában felvetett „önálló fiumei püspökség” és a helyi városi képviselőtestület feloszlata tárgyában

A

1911 ápr. 5

Gr. Batthyány¹ Tivadar interpellációja gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökhöz és gr. Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszterhez egy Fiumében felállítandó önálló püspökség és a helyi glagol liturgia megszüntetése tárgyában

ME 1911—XXVII—2201
(Gépelt eredeti irat)

Kivonat

A Képviselőház 1911. évi április hó 5-én tartott 136-ik ülésének jegyzőkönyvéből
Elnök: Kabos Ferenc
Jegyző: Szinyei Merse Félix

¹ Az interpelláció idején a szekszárdi kerület Justh-párti képviselője. — A fiumei kérdés magyar ellenzéki és kormányzati felfogásának eltérő és egyező vonásait egyaránt tükrözik a bemutatott iratok.